

فارسی پنجم

درس چهاردهم :

گسترش واژه ها : گاهی می توانیم با افزودن یک یا چند واژه به یک واژه ی دیگر، عبارت ها

و ترکیب های جدیدی درست کنیم. هنگام ترکیب دو کلمه با هم از نشانه ی « یا ی» برای مربوط ساختن آن ها استفاده می کنیم.

مثل: قدرتِ بدنی – کمالِ متانت – راه های پیروزی – شجاعتِ اخلاقی

صفات پسندیده و ناپسند

نمونه هایی از صفت هایی که باید آن ها را داشته باشیم:

۱- راستگویی ۲- احترام به پدر و مادر ۳- درستکاری ۴- شجاعت اخلاقی ۵- ایمان به خدا

نمونه هایی از صفاتی که باید از آن ها دوری کرد:

۱- دروغگویی ۲- مردم آزاری ۳- ترس های بی مورد ۴- غیبت ۵- تهمت زدن

ترکیب

۱- ترکیب ها دو دسته اند و به شیوه های زیر ساخته می شوند:

الف (ترکیب وصفی : (اسم + صفت) یا (موصوف+ صفت) گل زیبا / دانش آموز

باهوش

ب (ترکیب اضافی : مضاف و مضاف الیه

@ (اسم + اسم) : کتاب شایان

@ (اسم + ضمیر): کتاب او

۲- مضاف الیه اسم یا ضمیری است که به اسم دیگر اضافه می شود و به کلمه ی قبل از آن «مضاف» می گویند.

۳- گاهی ترکیب ها بیش از دو کلمه هستند، یعنی دو کلمه یا بیش تر به واژه ی اول اضافه

می شود. مثال : عاقبتِ کارهای بد / ریشه ی اصلی ترس های نادرست

۴- برای تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی، ساده ترین راه آن است که به آخر کلمه ی دوم «تر» اضافه کنیم.

اگر ترکیب جدید، معنی بدهد وصفی و اگر معنی ندهد ترکیب اضافی است.

دفترتمیز ← دفتر تمیزتر: معنی می دهد پس ترکیب وصفی است و «تمیز» صفت است.

دفتر دبستان ← دفتر دبستان تر: معنی نمی دهد پس ترکیب اضافی است و «دبستان» مضاف الیه است.

واژه های غیر ساده (اسم + پسوندهای «ناک و گین»)

چند نکته در این مورد :

الف) : پسوندهای « ناک و گین » مفهوم همراهی و آمیختگی را به کلمه اضافه می کنند.

خطرناک : همراه با خطر

ب) : بعضی از کلمه ها فقط با یکی از پسوندها ترکیب می شوند. مانند: خطرناک ، ترسناک

ج) : کلمه های غیر ساده که پسوند « ناک و گین » دارند، از نظر دستوری صفت هستند.